Гъатхэмрэ Іофшіэнымрэ ямафэкіэ тышъуфэгушіо!

№ 80 (20593) 2014-рэ илъэс БЭРЭСКЭЖЪЫЙ МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ и 30

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

ШІыхьафым цІыфхэр **зэрипхыгъэх**

Адыгэ Республикэм ит псэупіэхэр зэтегъэпсыхьэгъэнхэм ыкlи укъэбзы-гъэнхэм апае мэлылъфэгъум и 26-м шэмбэт шіыхьафхэр республикэм имуниципальнэ псэупіэхэм ащыкіуагъэх, ахэм ціыфыбэ ахэлэжьагъ.

ШэнышІу зэрэхъугъэу, республикэм игъэцэкІэкІо хэбзэ къулыкъухэр, организациехэр, нэмыкІхэри шэмбэт шІыхьафым хэлэжьагьэх. Адыгеим иминистерствэ зэфэшъхьафхэм ялІыкІохэм МыекъуапэкІэ гъэкъэбзэн ІофшІэнхэр зыщызэхащэгъэ мэз-парк чІыпіэу «Мэздахэкіэ» заджэхэрэм АР-м и Лышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан щыІагъ. Мыщ хэкіэу дэльыр кьаугьоигь, зы чіыпіэ ашіыгь, нэужым дащыгъ. Іофтхьабзэм къекІолІагьэхэм ащыщхэм АР-м и Ліышъхьэ якіоліагъ, гущыіэгъу

афэхъугъ, ежьыри щысэ къыгъэлъагъозэ, шІыхьафым хэпэжьагь.

– Хабзэ хъугъэу мыщ фэдэ Іофтхьабзэхэр илъэс къэс республикэм щызэхэтэщэх, къыІуагъ ТхьакІущынэ Аслъан. — ТипсэупІэхэм якъэбзагъэ шапхъэхэм адиштэныр пшъэрылъ шъхьа зэращыщыр зыщыдгъэгъупшэрэп. Ащ фэшІ мы аужырэ уахътэм зэшІотхыгъэр макіэп. Ау ар икъугъ тіоным джыри тыпэчыжь, Іоф зыдэтшіэн фаеу щыіэр бэ. Зэкіэми къыдгурыІон фаер зы — типсэупІэхэр дгъэкъэбзэнхэм, шапхъэхэм адиштэнхэм пае зи ІэпыІэгъу къытфэхъущтэп, тэры, республикэм щыпсэухэрэр ары, ащкІэ пшъэдэкІыжь зыхьыхэрэр. Узэгъусэу Іоф зэдапшІэмэ, зэшІомыхын щыІэп, шІыхьафым цІыфхэр зэрепхых, шъхьэкІэфэныгъэм уфепІу. Санитарнэ шапхъэхэм алъэныкъокіэ тигухэлъхэр тымыгъэцэкіэфэ, едеф шим ефишимет ушинихын тэтик мехфо Іофтхьабзэхэр республикэм щыредгьэкІокІыщтых. ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

ЖъоныгъуакІэм и 1-р — Гъатхэмрэ Іофшіэнымрэ ямэфэкІ

Адыгэ Республикэм щыпсэухэу лъытэныгъэ зыфэтшіыхэрэр! Тичіыпіэгъу льапіэхэр!

Гъатхэмрэ ІофшІэнымрэ ямэфэкІ фэшІ тышъуфэгушІо!

ТищыІэныгъэ изы Іахь шъыпкъэ мехфыц елусх дыфхем ым естусх зэдырямэфэкІэу алъытэ. ТикІэлэцІыкіухэм щыіэкіэшіу яіэным, тичіыгу гупсэ хэхъоныгъэ ышІыным пае хъупхъэу тылэжьэн зэрэфаем ар итамыгъэу щыт.

ЖъоныгъуакІэм и 1-р зыхагъэунэфыкІырэр илъэси 100-м къехъугъ нахь мышІэми, ащ мэхьанэу иІэр непи къеlыхыгъэп. Гъэпсын ІофшІэныр щыІэныгъэмрэ культурэмрэ алъапсэу зэрэщытыр, сыд фэдэрэ обществи ихэхъоныгъэ зэрикъэкІуапІэр мы мэфэкіым тыгу къегъэкіыжьы.

Ти Хэгъэгу иэкономикэ зыкъезыгъэІэтыгъэ, къэралыгъом игъэпытэн зиlахьышо хэзышlыхьэгьэ лэжьакІохэм Адыгеир лъэшэу арэгушхо.

Адыгеим щыпсэухэрэм ветеранхэм яхэбзэ шІагьохэр тапэкІи зэрэлъагъэкІотэщтхэм, тиреспубликэрэ тихэгъэгушхорэ нахь фэшІыгъэ хъуным акіуачіи, яшіэныгъи, яопыти зэрэфагъэІорышІэщтым тицыхьэ телъ.

ТичІыпІэгъу лъапІэхэр, псауныгъэ пытэ, унэгъо насып шъуиІэнхэу, гъэтхэ чэфыгъом шъущымыкіэнэу, Іофышіоу

ешъухьыжьэрэ пэпчъ гъэхъагъэхэр щышъушІынэу тыгу къыддеІэу тышъуфэлъаІо!

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

ЛІЫШЪХЬЭМ ИІОФШІЭГЪУ ЗЭІУКІЭГЪУХЭР

Язэпхыныгъэ агъэпытэщт

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан къалэу Фрайбург иуниверситет хирургиемкіэ иклиникэ иврач шъхьа і э ипшъэрылъхэр зыгъэцакізу, профессорзу Оливер Томушрэ университет клиникэм и Дунэе медицинэ Гупчэ uloфыші эу Георг Швайцрэ тыгъуасэ аlукlагъ. Іофтхьабзэм хэлэжьагъэх АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ иминистрэу Мэрэтыкъо Рустемрэ Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым иректорэу Къуижъ Саидэрэ.

АР-м и ЛІышъхьэ пэублэ псалъэ къышІызэ республикэм къеблэгъэгъэ хьакіэхэм шіуфэс къарихыгь, игуапэу ахэм зэраlукlагъэр къыlуагъ.

- Фрайбург иуниверситет илъэс 550-рэ фэдиз хъугъэ загъэпсыгъэр. А уахътэм къыкlоці дунаим щызэлъашіэгьэ медицинэм иІофышІэ пчъагъэ, специалистхэр, Нобель ишІухьафтын къызыфагъэшъошэгъэ нэбгыри 8 къычІитІупщыгъэх. Непэ мыщ медицинэм испециалистхэу фыряІ, аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ шІыкlакlэхэр агъэфедэх, ащкlэ ахэм щысэ атепхын фае. ХирургиемкІи, нэмыкІ льэныкъохэмкІи дунаим пэрытныгьэ щызыІыгьхэу, Германием имедицинэ ІофышІэхэм опытышхоу аlэкlэлъымкlэ Адыгеим щылажьэхэрэм къадэгуащэхэмэ, тистудентхэмкІэ тызэхъожьынхэ амал тиІэ хъумэ, ишІогъэшхо къызэрэкІощтым щэч хэльэп, — къыІуагь ТхьакІущынэ Аслъан. (ИкІэух я 2-рэ н. ит).

Олимпиадэм ишІуагъэхэр лъагъэкІуатэх

Олимпиадэ ыкіи Паралимпиадэ джэгунхэу Шъачэ щыкіуагъэхэм якультурнэ Іофыгъохэм тиреспубликэ зэрахэлэжьагъэм фэгъэхьыгъэу Адыгеим и Лъэпкъ музей тыгъуасэ къэгъэлъэгъон гъэшіэгъон къыщызэ-Іуахыгъ. Зэхахьэм тиреспубликэ и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан хэлэжьагъ.

Музеим ипащэу Джыгунэ Фатимэрэ ащ игуадзэу Шэуджэн Налмэсрэ къэгъэлъэгъоным къытегущыlагъэх. Олимпиадэм имашlо Мыекъуапэ щызезыхьагъэхэм ясурэтхэр, титворческэ купхэу «Налмэсым», «Ислъамыем», «Нартым», «Ошъутенэм», нэмыкlхэу концертхэр къэзытыгъэхэм яхьылlэгъэ къэгъэлъэгъонхэр, лъэпкъ Ізмэпсымэхэм яхьылlагъэхэр музеим щыолъэгъух.

Олимпиадэм имашю Мыекъуапэ щызезыхьагъэмэ Тхьакlущынэ Аспъан ащыщ. Ащ ыlыгъыгъэ пхъакъор (факелыр)

Лъэпкъ музеим ритыжьыгъ. Пхъакъор, Олимпиадэм фэшъхьафхэу лъэпкъ культурэм епхыгъэхэр музеим къыщагъэльагьох. «Адыгэ Унэм» и офш ээрэзэхащэгъагъэм, Урысыем ишъопъырхэм якъэгъэпъэгъонхэм тиреспубликэ зэрахэлэжьагъэр, щытхъур къызэращихыгъэр зэхэщак охэм ш ук за афалъэгъугъэх.

Культурэм июфышіэхэу Шъэуапціэкъо Аминэт, Джыгунэ Фатимэ, Шэуджэн Налмэс, нэмыкіхэм къаютагъэхэм АР-м и Ліышъхьэ ядэіугъ, зэгъэпшэнхэр ышіыгъэх. Къэгъэлъэ-

гъонхэм яшІуагъэкІэ тиреспубликэ дунаим нахь дэгьоу щашІэ зэрэхъугъэр А. ТхьакІущынэм къыІуагъ. Ащ дакІоу, ліакъохэм ятамыгъэхэм, адыгэ шъуашэм, тарихъым епхыгъэ Іэмэ-псымэхэм якъэгъэлъэгъон нахьышІоу агъэпсын алъэкІыщтыгъэу ащ ылъытагъ. Спортсмен цІэрыюхэр тиіэх, спорт псэольэ дэгъухэр тиреспубликэ щагъэпсых. Арышъ, лъагъэкІотэн алъэкіыщт Іофэу щыіэр макіэп. Олимпиадэм хэлэжьэгьэ тикІэлэеджакІохэм музеим орэдхэр къыщаlуагъэх.

САХЬИДЭКЪО Нурбый.

Язэпхыныгъэ агъэпытэщт

(А 1-рэ н. къыщежьэ).

КъыздэкІогъэ Адыгеим зэращыпэгъокІыгъэхэм, ылъэгъугъэм, республикэм имедицинэ учреждениехэм яІофшІэн зэрэзэхащэрэм осэшІу фишІыгъ нэужым гущыІэ зыштэгъэ Оливер Томуш.

— Сыдигъуи врачхэр зэгъусэхэу Іоф зэдашІэн фае, джащыгъум тшІагъэм зэфэхьысыжь дэгъухэр фэхъущтых. Ары сиІофшІэнкІэ пшъэрылъ шъхьаІэу зыфэзгъэуцужьырэр, — къыІуагъ аш.

Германием къикlыгъэ ліыкlохэм къызэраlуагъэмкіэ, республикэм лекциехэр, зэдэгущыіэгъухэр щызэхащэщтых. Ащ Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым истудентхэр, медицинэм иучреждениехэм яврачхэр, специалистхэр къарагъэблэгъэщтых, язэпхыныгъэ агъэпытэным, loфшіэкіэ амалэу аlэкіэлъымкіэ зэхъожьынхэм анаіэ тырагъэтыщт.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

Щытхъуціэу «Адыгэ Республикэм шіэныгъэмкіэ изаслуженнэ Іофышіэшху» зыфиіорэр А.Г. Казанскэмрэ А.П. Мурзинымрэ афэгъэшъошэгъэным ехьыліагъ

Адыгэ Республикэм инаучнэ Іофшіэн яіахьэу хашіыхьагьэм ыкіи ильэсыбэ хьугьэу Іоф зэрашіэрэм апае щытхъуцізу «Адыгэ Республикэм шізныгьэмкіз изаслуженнэ Іофышізшху» зыфиіорэр Казанский Алексей Георгий ыкъом — зэіухыгьэ Іахьзэхэль обществэу «Зэпхыныгьэхэмрэ гьэіорышізнымрэкіз Шізныгьэ-ушэтэкіо институтыр» зыфиіорэм игенеральнэ пащэ, техникэ шізныгьэхэмкіз кандидатым, Мурзин Александр Петр ыкъом — зэіухыгьэ Іахьзэхэль обществэу «Зэпхыныгьэхэмрэ гьэіорышізнымрэкіз Шізныгьэ-ушэтэкіо институтыр» зыфиіорэм игенеральнэ пащэ иапэрэ гуадзэ, техникэ шізныгьэхэмкіз кандидатым, афэгьэшьошэгьэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, мэлылъфэгъум и 24-рэ, 2014-рэ илъэс N 47

ЦІыфхэм шъхьэихыгъэ зэдэгущыІэгъухэр адашІынхэ фае

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумп ыл Мурат министрэхэм я Кабинет хэтхэм язичэзыу зэlукlэу джырэблагъэ зэрищагъэм анахьэу ана зыщытырагъэтыгъэхэр республикэм игъэцэкlэкlo хабзэ икъулыкъухэм пстэуми апэу зэшlуахын фэе пшъэрылъхэр ары.

Анахьэу анаІэ зытырадзагьэр социальнэ Іофыгъохэр ары. ГущыІэм пае, бюджетым епхыгьэу Іоф зышІэхэрэм ялэжьапкіэ зыкъегьэіэтыгьэнымкіэ Іофтхьабзэхэу зехьэгъэн фаехэм къащыуцугъэх. «Гъогу картэкІэ» заджэхэрэм игьэцэкІэн ичэзыухэм япхыгъэу мы лъэхъаным яеплъыкІэхэм защагъэгъуазэ. ФинансхэмкІэ министрэу Долэ Долэтбый зэрэхигъэунэфыкІыгъэмкІэ, а льэныкъомкІэ пшъэрыльхэр гъэцэкІэгъэнхэм пае джыри сомэ миллион 332-рэ къыхэгъэкІыгъэн фае.

Бюджетым хахъохэмкlэ изы Іахъ гъэцэкlагъэ зэрэхъурэм ипсынкlагъэ министрэр къыщыуцугъ, мэлылъфэгъум и 24-м ехъулlэу процент 83-кlэ ар гъэцэкlагъэ хъугъэ, нэмыкlэу къэпlон хъумэ, сомэ миллиарди 2-рэ миллиони 154-м шъхъадэкlыгъ. Д. Долэм къызэриlуагъэмкlэ, икlыгъэ илъэсым елъытыгъэмэ, хахъохэмкlэ планыр проценти 112-кlэ гъэцэкlагъэ хъугъэ.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игуадзэу Наталья Широковам къызэријуагъэмкіэ, ціыфхэм Іофшіэн ягъэгъотыгъэным ылъэныкъокіз гумэкіыгъом къыкіечы, пстэумкіи Іофшіэн зымыгъотыхэ-

рэм япчъагъэ зэрэхъурэр процент 1,3-рэ.

Лэжьыгъэхэм яхэлъхьан етІупщыгъэу зыщыкІорэ лъэхъаным республикэм хабзэр щызыІыгъхэм анахьэу анаІэ зытетыр тэрэзэу а Іофыр регъэкІокІыгъэныр ары. МэкъумэщымкІэ министрэу Юрий Петровым къызэриІуагъэмкІэ, лэжьыгъэм ихэлъхьанкІэ ощхыхэм язэрар къэкlуагъэми, агъэнэфагъэр агъэцэкІэнэу ыкІи чІыгу гектар мини 114-м чылапхъэр раутынэу хьазырых. АщкІэ ящыкІэгьэ чылапхъэхэри, чІыгъэшІухэри щыІэх, субсидиехэм япхыгъэ Іофыгъохэри зэшІуахых.

Джащ фэдэу Юрий Петровым къыІотагъ къоджэ псэупізхэм ягьогухэр гьэтэрэзыгъэнхэмкІэ Іофэу агъэцэкІагъэм фэхъугъэ кlэуххэм яхьылlагъэу. Ащ къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, республикэ ыкІи муниципальнэ къулыкъухэм язэдегъэштэныгъэ ишІуагъэкІэ район пстэуми гъэхъагъэхэр а лъэныкъомкІэ ашІыгъэх. Мыщ епхыгъэу КъумпІыл Муратэ анаІэ тыраригъэдзагъ Мыекъуапэ чъыгхэр щыгъэтІысыгъэнхэмкІэ ыкІи гъогухэм ягъэцэкІэжьынкІэ Іофхэр агъэпсынкіэнхэ зэрэфаем.

Мы зэlукlэм анахьэу анаlэ зыщытырагъэтыгъэхэм ащыщ гъэсэныгъэмрэ медицинэмрэ япхыгъэ фэlо-фашlэхэм ягъэцэкlэн зэрауплъэкlурэр. Къумпыл Мурат къафигъэпытагъ цыфхэр нахьыбэрэ гущыlэгъу ашlынхэу, шъхьэихыгъэу яеплъыкlэхэм защагъэгъозэнэу. Джащ фэдэу къэбарлъыгъэlэс амалхэм защызыдзыерэ ми-

нистерствэ заулэхэми емыкlу-кlэ ар афилъэгъугъ.

— Іофэу шъушіэрэм ціыфхэр щыгьозэнхэ, министрэхэм ціыфхэр гущыіэгъу ашіынхэм фэхьазырынхэ фае. Анахьэу етіани анаіэ зытырагьэтын фаер Іофыгьоу къзуцухэрэр, ахэр къызхэкіыхэрэр ары, — къыхигъэщыгъ АР-м и Премьерминистрэ.

Къумпіыл Мурат инвестиционнэ Іофшіэным ихэхъоныгъэ мэхьанэу иіэм зэіукіэм къекіоліагъэхэм анаіэ тыраригъэдзагъ.

— Инвесторхэм зэгурыlоныгъэ адытиlэн, муниципальнэ лъэныкъомкlэ административнэ пэрыохъуныгъэу щыlэхэми къащыгъэкlэгъэн фае. Инвестициехэр нахьыбэу къызэрэтlэкlэхьащтхэм тегъэпсыхьагъэу зэкlэми lоф тымышlэ хъущтэп,

— къыІуагъ КъумпІыл Мурат. Социальнэ-экономикэ хэхьоныгъэм илъэныкъо шъхьа- ІэхэмкІи зэхъокІыныгъэшІухэм ягугъу къэпшІын плъэкІыщт. Ахэм афэгъэхьыгъэу къыІотагъ республикэм экономикэ хэхъоныгъэмкІэ ыкІи сатыумкІэ иминистрэу ЛІыхэсэ Махьмудэ. Мыщ дэжьым Премьер-министрэм анахьэу анаІэ зытыраригъэдзагъэр бизнес цІыкІумрэ гурытымрэ ялІыкІохэм ІэпыІэгъу зэрафэхъущтхэ амалхэр ары.

— Къэралыгъо ІэпыІэгъу зэрафэхъущтхэм ипрограммэ игъэцэкІэн джыри нахь чаныгъэ хэлъхьэгъэн фае, сыда пІомэ республикэм иэкономикэ ихэхъоныгъэ ар епхыгъэ шъыпкъэу щыт, — къыІуагъ КъумпІыл Мурат.

Елена МАЛЫШЕВА

Тыпфэгушіо!

Экономикэ шіэныгъэхэмкіэ кандидат зэрэхъугъэм фэші Пэнэшъу Къэплъан Мухьдинэ ыкъом тыгу къыддеіэу тыфэгушіо! Тэ уигъэхагъэхэм тарэгушхо, тапэкіи текіоныгъэхэр пшіынэу, пъэгэпіакіэхэм уанэсынэу тыпфэльаіо!

Пэнэшъухэм яунагъу.

РАФТИНГ. УРЫСЫЕМ И КУБОК

Къушъхьэпс орхэм апхырэк ых

Къыблэ шъолъы— рым, Адыгеим рафтингымкіэ язэ— іухыгъэ зэнэкъо— къухэр, Урысыем и Кубок икъыдэхын фэгъэхьыгъэ зэ— іукіэгъухэр Мые— къопэ районым ипсэупізу Гъозэ— рыплъэ дэжь щэкіох.

Зэнэкъокъухэм ясудья шъхьаlэу Петр Карьяновым, спортсменкэхэу Светлана Власовам, Нина Якунинам, Евгения Голубовам, Ася Гобаненковам къызэрэтаlуагъэу, тикъушъхьэпсэу Шъхьагуащэ иорхэм ащыкlорэ зэlукlэгъухэм ягуапэу ахэлажьэх. Рязань, Краснодар, Санкт-Петербург, фэшъхьафхэм къарыкlыгъэх.

Псыр лъэшэу мэуалъэшъ, къуашъохэр ащыгъэlорышlэгъуаех. Арэу щытми, спортсменхэм lэпэlэсэныгъэ ин къагъэлъагъо, апэрэ чlыпlэхэм афэбанэх.

Жъоныгъуакlэм и 1-м зэнэкъокъухэр гъэшlэгъонэу кlощтых, Урысыем и Кубок фэбэнэщтых, концертхэр зэхащэщтых.

Сурэтыр зэнэкъокъум къыщытырахыгъ.

ШІЭНЫГЪЭЛЭЖЬЭУ МЭКЪУЛЭ ДЖЭБРЭИЛЭ КЪЫЗЫХЪУГЪЭР ИЛЪЭС 75-рэ ХЪУЩТ

ЦІыф заф, зэхэщэкіо чан

Джэбраилэ исабыигъо зэо илъэсхэм атефагъ. Ар хэмыкІокІэжьын тыркъоу ыгу къинагъэмэ ащыщ. Мэкъулэхэм яунагьо сыдигьуи зэгурыІоныгьэ илъыгъ. ЦІыфыгъэ ахэлъэу къэтэджынхэм Хьаджэбирам икlалэхэр фигъасэщтыгъэх.

Тарихъ шІэныгъэхэмкІэ докторэу, профессорэу, шІэныгъэмкІэ Адыгэ Дунэе Академием иапэрэ вице-президентэу Мэкъулэ Джэбрэилэ жъоныгъуакІэм и 2-м илъэс 75-рэ хъущт. ЩыІэныгьэ гьогу гъэшІэгъон ащ къыкІугъэр...

1957-рэ илъэсым гурыт еджапІэр Джэбрэилэ къыухыгъ. ТарихъымкІэ езыгъаджэщтыгъэхэу Владимир Шахановымрэ Шорэ Ибрахьимэрэ Джэбрэилэ гуфэбэныгъэ афыриlэу ыгу къэкІыжьых. Ахэр арых тарижым шіульэгьуныгьэ фишіынымкІэ ІэпыІэгъу къыфэхъугъэхэр.

Апэрэ ІофшІэгъу мафэхэр Джэбрэилэ ичылэ щыригъэжьагъэх. Автомобильхэр зэ-ахэтыгь. Ащ илъэсрэ Іоф щишІагъэу дзэм къулыкъу щихьынэу къеджэх.

1961-рэ илъэсым Мэкъулэ Джэбрэилэ Къэбэртэе-Бэлъкьар къэралыгъо университетым тарихъымкІэ ыкІи филологиемкІэ ифакультет тарихъымкІэ иотделение чІэхьагь. 1966-рэ илъэсым диплом плъыжькІэ ар къыухыгъ. Іоф зыдишІэ шІоигъо археологиер езыгъаджэрэмэ ащыщэу Шафиевыр иІэпыІэгьоу къыхехы, игъэкІотыгъэу Іоф дишІэнэу регъажьэ.

Бэхъсан районым иеджапіэхэм ащыщ Іоф щишіэнэу щеублэ. Ащ тарихъымрэ обществоведениемрэ щарегъэхьы. Къызигъэзэжьыкіэ, кіэлэегъэджэ сэнэхьатым псэупІэу Вольнэм щылъыпедзэжьы.

IIII AULIEL AVAME академием археологиемкІэ иинститут иаспирантурэ ар чІэхьажьынэу рехъухьэ, ау ащ дэжьым къыдэхъугъагъэп. Джэбрэилэ къиныгъуабэмэ апхырыкІыгъ, ау ыгукІэ зыкІэхъопсыщтыгъэ диссертациер къыушыхьатын ылъэкІыгъ. 1972рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 27-м Москва кандидатскэ диссертациеу ытхыгьэр СССР-м шІэныгъэхэмкІэ иакадемие къыщиушыхьатыгь, ащ осэшІу къыфашІыгъ.

1986-рэ илъэсым имэзае Мэкъулэ Джэбрэилэ научнэушэтэкІо институтэу джы зыщылажьэрэм пащэ фашІы. Апэрэ мафэхэм къащегъэжьагъэу ащ коллективыр дэгъоу

ЩыІэныгъэр хышхом фэд. ЦІыфым ищы-Іэныгъэ гъогу къекІуфэ ежь инэпкъ льэхьу. Мэкьулэ Джэбрэилэ шІэныгъэлэжь ціэрыюу, общественнэ юфышізу, сыд фэдэрэ лъэныкъоки гъэхъагъэхэр зышІыгъэ цІыфэу непэ къытхэт. 1939-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 2-м Кощхьаблэ ар къыщыхъугъ. Къызэрыхъухьэгъэ унагъор лъытэныгъэшхо зыфашІырэмэ ащыщыгъ. Ятэу Хьаджэбирам гъукІагъэ. янэу Амирхъан колхозым шылажьэщтыгь.

зэгуригъэІон ылъэкІыгъ, наукэм хэхъоныгъэ ышІыным тегъэпсыхьэгъэ творческэ екІоліакіэ ІофшІэным къыфигъотыгъ.

Мэкъулэм ищыІэныгъэ чІыпІэ гъэнэфагъэ щиубытыгъ 1990рэ илъэсым имэлылъфэгъу мазэ а І-рэ Кощхьэблэ форумэу «Тарихъыр лъэпкъым ибаиныгъ» зыфиlорэм. А лъэхъаным Джэбрэилэ зэхэщэн Іофым зэрэфэlазэр дэгьоу къэлъэгъуагъ. А зэlукlэр ары апэрэу Кавказ заом шъыпкъагъэ зыхэлъ уасэ къызщыратыгьэр.

1992-рэ илъэсым Мэкъулэр зипэщэ институтым статусыкІэ иІэ мэхъу, гуманитар ушэтынхэм апылъ Адыгэ республикэ институт ашІы. Ащ Джэбрэилэ и ахьышхо хэль. Къасіомэ сшіоигъу Адыгэ Дунэе Академием изэхэщэн, ащ лъапсэ ышІынымкІэ Джэбрэилэ ишІогъэшхо къызэрэкІуагъэр.

1996-рэ илъэсым Джэбрэилэ докторскэ диссертациер къегъэшъыпкъэжьы. Илъэс 14-рэ Мэкъулэ Джэбрэилэ институтым ипэщагъ. А уахътэм къыкІоцІ ар ежь фэдэ институтэу Темыр Кавказым итхэм

яапэрэ сатырхэм ахэуцуагъ. Джэбрэилэ шІэныгъэлэжь ныбжьыкІэхэм якъэгъэхьазырын мэхьанэшхо ритыщтыгъэ. Іоф зыщишІэгъэ илъэсхэм шІэныгъэлэжьэу ащ Іутыгъэр фэдиплыкіэ нахьыбэ хъугъэ, целевой шІыкІэм тетэу ныбжьыкІэ 20-м ехъу научнэ гупчэ инхэм ащеджагъ. 2000-рэ илъэсым институтым шІэныгъэмкІэ докторхэу 13-мэ, кандидатхэу 25-мэ Іоф щашІэщтыгь. Ежь Джэбрэилэ иІофшІэн мыщ зыщырегъажьэм доктор гори Іутыгъэп, шІэныгъэхэмкІэ кандидатэу нэбгырибл ныІэп щылажьэщтыгъэр.

Муниципальнэ образованиеу «Кощхьэблэ къоджэ псэупІэм» инароднэ депутатхэм я Совет изэхэсыгъоу 2014-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 25-м щыІагьэм Мэкъулэ Джэбрэилэ «Къуаджэу Кощхьаблэ ицІыф гъэшІуагъ» зыфиюрэ щытхъуціэр фагъэшъошэным фэгъэхьыгъэ унашъо шашІыгъ.

Титхыгъэ мыинкіэ ціыфыр зыфэдэр икъу фэдизэу къэпшіэн плъэкіыщтэп. Ар къыдэтлъы-<u>тэзэ Джэбрэилэ иныб-</u> джэгъухэм, Іоф дехішоішк медехеішысер <u>къядгъэІуагъэх.</u>

П. М. Иуанэкъу — физикэ-хьисап шІэныгъэхэмкіэ доктор, профессор, шіэныгъэхэмкіэ Урысые академием иакадемик, РАН-м и Къэбэртэе-Бэлъкъар шІэныгъэ гупчэ ипащ.

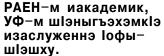
- Джэбрэилэ лъытэныгъэшхо фэсэшІы. Ащ теориемкІэ ушэтынэу ышІыхэрэр практикэм зэрэрипхыхэрэр сыдигъуи сэгъэшІагъо.

ИцІыфыгьэкІэ дэгьу нэмыкІ къесіоліэн слъэкіыщтэп, сыда пІомэ ар гулъытэ зиІэу, шъыпкъэныгъэ зыхэлъ цІыфэу щыт. Къыхэгъэщыгъэн фае зэрэныбджэгъу шъыпкъэр, зэрэтыдэгъур.

Л. А. Бэчыжъ — филологие шіэныгъэхэмкіэ доктор, профессор, АМАН-м иакадемик, шіэныгъэхэмкіэ Адыгэ Дунэе Академием ивице-президент, Адыгэ ыкІи Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэм шІэныгъэмкІэ язаслуженнэ Іофышіэшху.

— Шэныгъэлэжь лъэш, чыжьэу гупшысэн елъэкІы, мэтьан жехосуный жеров жер хэгъэщын фэкъулай, наукэм изэхэщэкІошху.

К. Хь. ЩашІэ — филологие шіэныгъэхэмкіэ доктор, профессор, ... АМАН-м иакадемик,

– Джэбрэилэ ицІыф гъэпсыкІэкІэ къызэрыкІоу щыт, игушыІэ епціыжьырэп, ціыфышіу, иныбджэгъухэм ыгу афызэ-Іухыгь. Чыжьэу плъэрэ шІэныгъэлэжь, къыІорэм купкІэу -е-гити мехфыц дедеахапих Іэсын, агуригъэІон елъэкІы.

А. Ю. КІыргъ — Адыгэ къэралыгъо университетым адыгэ филологиемрэ культурэмрэкІэ ифакультет идекан, тарихъ шіэныгъэхэмкіэ доктор.

— Мэкъулэ Джэбрэилэ Хьаджэбирамэ ыкъор АдыгеимкІэ наукэм изэхэщэкІошху.

Н.А. Тэу — гуманитар ушэтынхэм апылъ Адыгэ республикэ институтым иученэ секретарь, филологие шіэныгъэхэмкіэ кандидат.

 Джэбрэилэ зэлъашІэрэ шІэныгъэлэжь, зэхэщэкІо чан, ахэр дэгъоу нафэ къытфэхъугъэх гуманитар ушэтынхэм апыль Адыгэ республикэ институтым ипащэу илъэс пчъагъэрэ Іоф зешіэм. Къыткіэхъухьэрэ ныбжьыкІэхэр ІофшІэным фэгъэсэгъэнхэм ащ и ахьыш у хишІыхьагъ.

Р. А. Хьанэхъу — гуманитар ушэтынхэм апылъ Адыгэ республикэ институтым философиемрэ социологиемрэкіэ иотдел ипащ, философие шіэныгъэхэмкіэ доктор.

– Джэбрэилэ тызэстудент илъэсхэм къащегъэжьагъэу сэшІэ, ау анахьэу сыгу къызинагъэр тиинститут ипащэу Іоф зыщишІэгъэ уахътэр ары. Тиинститут зиІэтыным, нахьышІум фэкІоным ащ иІахьышІу хилъхьагъ. Темыр КавказымкІэ тиреспубликэ апэрэу философиемрэ социологиемрэкІэ яотдел щызэхищэн ылъэкІыгъ.

ПЭНЭШЪУ Аскэрбый. Гуманитар ушэтынхэм апылъ Адыгэ республикэ институтым ипащэ игуадз, тарихъ шіэныгъэхэмкіэ

МЭФЭКІ ЗЭХАХЬ

Адыгэ лъэпкъым илъэпІэ шІэныгъэлэжьэу, литературоведэу, критикэу, филологие шІэныгъэхэмкІэ докторэу, профессорэу, Дунэе Адыгэ академием иакадемикэу, Адыгэ Республикэм ыкІи Урысые Федерацием шіэныгъэхэмкіэ язаслуженнэ іофышіэшхоу, УФ-м итхакюхэм я Союз хэтэу, «Адыгеим и Щытхъузехь» зыфиюрэ медалыр къызыфагъэшъошэгъэ Шъхьэлэхъо Абу Адышэс ыкъом ыныбжь илъэс 85-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ мэфэкі игъэкіотыгъэ Адыгэ льэпкъ театрэу Цэй Ибрахьимэ ыціэ зыхьырэм мы мафэхэм щы Іагъ.

Абу ыцІэ къызепІокІэ, ар зыфэдэр ябгъэшІэжьын имыщыкlагьэу, тыдэ щыІэ адыги гушхо мэхъу, ини, цІыкІуи къыфызэхэтаджэ. «ШІу зышІэрэм шІу фыщылъ» — elo гущыІэжъым. Ау шІум игъогу къызэрыкІоп ыкІи лэжьыгъошІоп. Ащ уфэкІоным щэІагьи, пытагьи, акъыли, шіэныгъи, шэнышіуагъи, ціыфыгъэ хабзи, лІыгъэ ини ищыкІагьэх. Зышъхьасыжьыгьэп Абу — чэщ мычъыяби, охътэ фыртыни къагъэуцугъэп. ФэкІуагъ игугъэ. АдыгэлІ гъэсагъэм ишІучъыг лъэпсэ пытэу зидзыгъ, зиубгъугъ. Илъэпкъ фишІэрэр шІомэкІагь, фэгуІэщтыгь, фэзэфагь, фэхьалэлыгь. Абу шІум игъогу ыгъотыгъ, пхырищыгъ ыкІи пхырещы непи. Джащ пае, лъэпкъыр — тыдэ щыІэ адыги гъунэнчъэу къыфэраз Абу. Яплъапі, ягъозапі, яліыхъужъ ин, яцІыф ГъэшІогъэ лъэш щыестетшие деплатест естине шІэныгъэлІыр.

МэфэкІ зэхахьэм гуапэр яеу хьакІабэ — лІы дэгъу иныбэ, Адыгеим имызакьоу, Къэбэртаем, хыІушъо Шапсыгъэм, Краснодар, Адыгэкъалэ къарыкыгъэу, АР-м игъэцэкІэкІо хабзэ щыщхэр, министрэхэр, комитет зэфэшъхьафхэм япащэхэр, Мыекъопэ къэлэ Советым идепутат ыкІи Мыекъопэ къэлэ администрацием ипащэ игуадзэ, Теуцожь районымкіэ, юбилярым икъуаджэу Очэпщые икуп шІоу щыІэ пстэум иІахь ре- деІэщт... ИкІэухым гъэшІэ гудахэ, илъэсыбэрэ Абу Іоф зы--ни ехестеждестидишив-естеПшиш ститутым — АКъУ-м — илІыкІопчъагъэм зыщылэжьэрэ гуманитар ушэтынхэмкІэ институтым ишІэныгъэлэжьхэр, культурэм иІофышІэхэр, Іахьыл-лыщыщхэр, иунагъу, ищыІэныгъэ къыщыгот ныбджэгъухэр хэлэжьагъэх.

Мэфэкі Іофтхьабзэр шіуфэс псалъэкІэ къызэІуихыгъ гуманитар ушэтынхэмкІэ Адыгэ республикэ институтэу Т. М. КІэращэм ыцІэ зыхьырэм идиректорэу, филологие шіэныгъэхэмкіэ бэхэр риіуагъэх: докторэу, профессорэу Бырсыр Батырбый. Шъхьэлэхъо Абу адыгэ еджэгъэ-гъэсэгъэшхоу, лІэужхэр зыпІугьэу, зылэжьыгъэу, егъэджэкІо ин мыпшъыжьэу зэрэщытыр, ригъэджагъэхэм зэфэдэкІэ Адыгеим идахэ зэраІэтырэр къыІуагь, сыд фэдэрэ щыІэныгъэ лъэныкъуи екІоліэкіэ-шіыкіэ къызэрэфигъотырэр, зэрэюшыжюшхор, пшъэдэкІыжьыр ренэу зэрэзыфилъэгъужьырэр, ышІэрэм сыдми утеукІытыхьажьынэу зэрэщымытыр кІигъэтхъыгъ, псауныгъэ иІэу, имурадхэр пхырищынхэу фэлъэІуагъ.

Лъэгапіэр **ЗЫШТЭГЪЭ** шІэныгъэлІ

Зэхахьэм къыщызэфэсыгъэ тэу Владимир Нарожнэр. Зиилъэс 85-рэ хэзыгъэунэфыкІыкъешІэкІыгъэ илэгъу-ныбджэгъухэу, иІофшІэгъухэу мы залым чІэсхэм ухагъэлъыхъухьанэу — цІыфыгъэр, къэрарыр, шІэныгъэр, ІофшІэкІэшІур, Хэгъэгу ыкІи лъэпкъ гукІэгъу-шІулъэгъушхо зэряІэр емызэщыжьралыгъо Совет — Хасэм ыцІэкіэ, зэлъашіэрэ шіэныгъэлэжьушэтэкІо инэу, педагогэу, лъэпкъ лыххужъ шъыпкъэу, зищыіэныгъэ сыдигъуи цІыфхэм афэзыгъэлажьэу, цІыфыгъэ хабзэм иухъумакloy Абу фэгушlуагъ лъыр фигъэшъошагъ.

Мыекъуапэ къэлэ Советым хэр, непэ къынэсыжьэу, илъэс идепутатэу Джармэкъо Азмэт, къалэу Мыекъуапэ иадминистрацие ипащэ игуадзэу Аулъэ Вячеслав къэлэдэс цІыфыбэм аціэкіэ Абу фэгушіуагъэх.

> Адыгеим, Къэбэртаем, Къэрэщэе-Щэрджэсым яльэпкъ тхакоу Мэщбэшіэ Исхьакъ Адыгэ тха-

— Абу, илъэс 85-рэ къэбпстэумэ мыщ фэдэ хъяр иным- гьэшlагьэшь, шыкур! Шыкур отэкіэ, льэпкь мэфэкіымкіэ игуапэу Іо, тэри зэтэіожьы. Гъатхэм къафэгушІуагъ АР-м и Къэралы- ианахь мэзэ дахэ укъыхэхъугьо Совет — Хасэм итхьама- хьагь уил акъо, уилъэпкъ уряцІыф мэфэнэу. Уиакъыл чанкІэ уилъэпкъ уфэшІушІэ — шІэныгъи, рэ Шъхьэлэхъо Абу ыкІи ащ гульыти, акъыли, цІыфыгъи, бзэшІуагъи уиІ, уфэшІу щыІэныгъэм. Сэ Абу сызэреджэрэр Адыгэ пщытат. Сэ анахь згъэлъапізу сиіэхэм уащыщ, Абу. Сыфай уиилъэсхэр умылъытэхэу, гу къэбзэ губзыгъэкІэ уимафэхэр ушъэгъэнхэу. Тхьэм хэу кІигъэтхъыгъ, зипэщэ Къэ- дахэу елъэlуи, мы ситын-нэпэеплъ къэлэм зэфэшъхьафхэм зы къахэхи тІыси, бгъэшІагьоу къытхыщт пшІоигьор зэкІэ, пшІагьэр бэдэд, пшІэнэу къызэрэпщыгугъхэри макІэп. Лъэпкъым ыгу къигущыІыкІыхэрэм уащыщ, къэлэмым хэлъ махъэр къыбнэу хигъотэнэу, Щытхъу тхы- псэф дахэкІэ Тхьэр къетэнэу, къыгъэшІагъэм фэдиз къыфыгуигъэхъонэу фэлъэІуагъ.

Адыгэ Республикэм шІэныгъэмрэ гъэсэныгъэмрэкІэ иминистрэ игуадзэу Къэрэтэбэнэ Махьмудэ зэхахьэм хэ-Абу къафэгушІуагъ. ИсэнэхьаткІэ ІэкІэлъ ІэпэІэсэныгъэми, ишІэ кіохэм аціэкіэ хъохъу фабэр ныгъэ куухэми, гъэсэкіэ хабзэзэрытхэгъэ тхылъыр ахъщэ-кон- хэмкІи Абу ыпшъэ укІонэу зэрэвертыр игъусэу Абу ритыгъ щымытыр кІигъэтхъыгъ. НыбыкІи ежь ышъхьэкІэ гущыІэ фа- жьыкІэхэр гъэсэныгъэм фэщэгъэнхэмкІэ, гъогу зафэ тещэ-

гъэнхэмкІэ Іофышхоу ышІагъэм осэшІу аритыгъ.

ЗэлъашІэрэ шІэныгъэлэжьышхоу Шъхьэлэхъо Абу ищыІэныгъэ ыкІи итворческэ гъогу кІэзыгъэнчъэу къыриІотыкІыгъ институтым литературэмкІэ иотдел ипащэу, филологие шІэныгъэхэмкіэ докторэу Щэшіэ Шамсэт.

Адыгэ Республикэм инахьыжъхэм я Совет итхьаматэу Гъукіэлі Нурбый игущыіэ фэбагъэр къыхэщыгъ.

— Хэтрэ цІыфи уахътэ къэсышъ гъогу техьэ, — ыІуагъ ащ, — джащыгъум къыхехы шІоигъор, Абу къыхихыгъэр шІэныгъэр, тхылъыр; ахэмкІэ лъэпкъым ылъапсэ ыгъэшъокІыгь, игъашІэ ритыгь мы Іофым. Лъэпкъыр цІэрыІо хъуным макІэ ищык агъэр, ау лъэпкъым ыгу унэсыныр ыкІи укъинэныр шІагъу, сыда ар зымыуасэр! Ащ фэдэ лъапсэм дэчъ иІэщт. Ащ пыдзагьэу фэхъохъугъ жъы мыхъоу, ау жъыгъор тырамыхэу, псауныгъэ пытэ иІэнэу. ЗэлъашІэрэ цІыфышхом — Шъхьэлэхъо Абу илъэс 60-м ехъугъэу шІур елэжьы. Хэутыгьэ тхыгьэ 400 иІ, тхылъ 30 къыдигьэкІыгь, зэрэщытэу шІэныгъэлІыр псэ зыпыт энциклопедием фэд. ШІэныгъэр лъэныкъуабэкІэ — фольклорым къыщежьэу, лъэпкъ литератур, тарихъ, этнокультур зыфэпіощтхэмкіэ ыушэтыгь,

зэригъэшІагъ, зэригъэкІугъ. Ащ нэмыкІэу, лъэпкъым шъхьафит щы акіэ егъэгъоты гъэнымкіэ, тыдэ щыІэ адыги зыгорэущтэу зэфэщэжьыгъэнымкІэ, Адыгэ Республикэр зэхэщэгъэнымкІэ фэлъэкІырэр ышІагь. Адыгэ хэку хасэм (джы республикэ Адыгэ Хасэм) изэхэщакІохэм (1989) Абу ащыщ, илъэсыбэрэ хасэм ипэщагъ, джы итхьамэтэ гъэшІуагъ. Дунэе Адыгэ Хасэм изэхэшакохэм ащыщ (1990), ащ ипрезидент иапэрэ гуадзэу, ыужым ипрезидентэу (1993 -1996) щытыгъ. Теуцожь район ыкІи Мыекъопэ къэлэ Советлажьэхэрэм ыкіи зимэфэкі ин хэм ядепутатыгь, Адыгэ РесзыгъэмэфэкІырэ Шъхьэлэхъо публикэм и Хэбзэгъэуцу — Хасэ — Парламентым иапэрэ зэхэщэгъу идепутатыгъ, Конституционнэ комиссием хэтыгъ.

ХьакІэ лъапІэхэу — Дунэе Адыгэ Хасэм и Вице-президентэу Нэфышъ Заурбый, шІэныгъэлэжь инэу Бакъ Хъан**джэрые** — КъэбэртаекІэ, **ТІэ**шъу Мурдинэ — ШапсыгъэкІэ сценэм къыдэкІуаех, абзэ ІашІу, агу къабзэ, зэщыщ закІэхэшъ зэфэгумэкІыжьых, зэрэгьашІох, зэрэлъытэх. Адыгэ лъэпкъым еІигыш охшестысыжей еахсшылы Шъхьэлэхъо Абу, мы дунаим тет адыгэ пстэумэ яшІульэгъу къыухъумэу илъэси 150-рэ дахэу къыгъэшІэнэу фэлъаІох. ХыІушъо Шапсыгъэм нэс дэжъые быракъ дахэу къырихыгъэр, гушІуагъом, лъытэныгъэм, насыпым янэпэеплъэу алъытэрэр, ТІэшъум Абу фегъэшъуашэ, «Аферым!» — alo.

Тиреспубликэ и Адыгэ Хасэ итхьаматэу Бэгъушъэ Адам гущыІэ заулэкІэ Шъхьэлэхъо Абу лэжьыгъэу иІэр зэрэбэр, зэрэобщественнэ ІофшІэкІошхор, хасэм и Апэрэ зэфэс дахэу Абу зэрэзэрищагъэр, игупшысэ сыдигьуи лъэпкъым зэрепхыгъэр кІигъэтхъыгъ. Къош Абхъазым заор къызетаджэм аде-Іэгъэн зэрэфаер апэ къэзыІуагъэмэ Абу зэращыщыгъэр, сыдрэ чыпіи, уахъти лыгъэшхо хэлъэу къызэрэуцурэр, гъозэрыплъэу адыгэхэмкІэ зэрэщытыр къыІуагъ.

ЦІыфыгъэм ылъапсэр шІошъхъуныгъэр арыба. Адыгэ Республикэм имуфтиат ыцІэкІэ къэгущы агъ Къэрдэнэ Аскэрбый. Шъхьэлэхъо Абу идунэететыкІэкІэ илъэпкъ кІэрыпчынэу зэрэщымытыр илэжьакІэкІэ къызэриушыхьатыгьэр, шъхьакІэфэ къодыер арымырэу, тхьэшюшъхъуныгъэ ин зэриІэр къыхэщэу, игъашІэ ыкІи имурадхэр зэшІуехыхэу ылъытагъ. Хэтрэ цыфи Абу зэрилъапіэм, илъэпкъ зэрэфэшъыпкъэм пае разэу «тхьауегьэпсэу, Абу, узэрэти-Іэмкіэ» риіуагь. Чабэм хьаджэшІ кіощтхэм ахагъэхьаныр ыкІи тхылъхэр фашІынхэр игъоу ылъэгъугъ.

Абу Адыгэкъалэ ыкІи Теуцожь районым, къуаджэхэу Очэпщые, Щынджые, Аскъэлае яціыф гьэшіуагь. Икъуаджэ къикІыгьэ ліыкіо купэу къоджэ кой пащэу Кушъу Аслъанбэч, Очэпщые еджапІэм идиректорэу Делэкъо Маринэ ыкІи культурэм и Унэ ипащэу Нэхэе Нуриет зэхэтхэу розэ къэгьэгьэ Іэрамышхохэр, гушІо нэплъэгъур зэрафэіэтэу сценэм дэкіоягьэх, апэблэгъэ цІыфышхом ыгъэгушхохэу игъэпсыкІэ дахэу къыраІотыкІыгъ.

Джыри адыгэ бзылъфыгъэ ІэдэбитІу сценэм дащэягъ. Ахэр адыгэ тхакІоу, илъэс 30 нахь ымыныбжьэу, зэошхом илъэхъан, нэмыцхэм янэ ыпашъхьэ къыраук Іыхьагъэ Меркицкэ Рэщыдэ ыпхъухэр арых. Ятэ итхыгъэхэм лъапсэ язгъэгъотыгъэ Абу якІасэу, алъытэу, гъэшІоныгъэ рахэу ахэр имэфэкІкІэ къыфэкІуагъэх, къыфэхъохъугъэх.

Ары. ШІушІагьэр кІодырэп фэбагьэкіэ, іашіугьэкіэ, гьашіэкІэ, тынчыгъокІэ, лъытэныгъэкІэ къыпфегъэзэжьы. ЦІыфхэм уалъытэныр — анахь насып иныр — зыфилэжьыжьыгь Абу.

МэфэкІ зэхахьэр адыгэ кІэлэціыкіу къэшъокіо ансамблэу «Ошъадэ» хэтхэм, зэлъашІэрэ артисткэхэу Жэнэ Нэфсэт, Кушъу Светэ, орэдыю ныбжьыкІэхэу Кушъэкъо Симэ, Биданэкъо Замирэ яорэдхэм, Адыгэ драмтеатрэм иартисткэу Уджыхъу Марыет Абу иІотэжь къызэреджагъэм, шІэныгъэлэжьэу ГъукІэлІ Зухра Абу ехьылІэгъэ фильм-къэгъэлъэгъон ціыкіоу къыгъэхьазырыгъэм къагъэдэхагъ, къагъэбаигъ.

Адыгэ Лъэпкъ театрэм иартистэу Хьакъуй Аслъан мэфэкІыр зэрэзэрищагьэм цІыфхэр ыгъэрэзагъэх.

Хьакіи-ліыкіи, къошиныбджэгъуи, Гахьыллыщыщи, ціыфышіу пэпчъи Тхьэм зэрэфелъэјугъэхэ пстэур къыдэхъунэу Абу джыри зэ фэтэІо.

МАМЫРЫКЪО Нуриет. Сурэтхэр Іэшьынэ Асльан тырихыгъэх.

Пшысэ дэхагъ

Пчыхьэпэ рэхьатым къалэр зэлъештэ. АшІуабэ шІэу цІыфыбэр макІо тхылъ чэщдэсым. Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхылъеджапІэ ипчъэшхо зэlуубгъукlыгъ, орэд мэкъэ чэфым, гушІуагъом зыщаІэты. ПчъэшъхьаІум узэребакъоу, къэшІэжьыгъуаехэу, ау дэхэ зэпэшІэт зэфэшъхьафхэу, пшысэр гум къагъэкІэу, шъошэ зэмылі эжыгь охэмкі эгь экі эрэкІэгьэ бзылъфыгьэ сатыритІу зэпэlутыр, шlуфэс lупэхэу, гушІо нэплъэгъур къапытэкъоу къыппэгъокІых.

Мэкъэмэ шыгъэм зеlэты. Культурэ лэжьэпІэшхом идэпкъхэр, иджэхашъо, иунэ пэпчъ, иІофышІэ чанхэм ямызакьоу. гъэдэхагъэх, шар гъэпщыгъэ къэгъэгъэшхохэр, сурэтшІыгъэ зэфэшъхьафхэу произведением ялІыхъужъхэр зыхэтхэр, егъэблэгъэ «шъхьангъупчъэр» огъэшІагъох. Хэти зэрэмыгугъагъэу цІыфыр бэ — къэлэдэсхэр, тхылъеджэ хъупхъэхэр, ныбжьыкІэ шІыкІашІохэр, шъошэ ціыкіу дахэхэр зыщыгъхэ кІэлэцІыкІухэр ыкІи ежь тхылъеджапІэм иколлектив хэт пстэур, непэ зэрямэфэк иныр мыгъуащэу, Іугъэ-шІыгъэ закІэх.

Пчъэм къыщежьэу, апэрэ чіэхьагъу унэшхом ціыфхэр щызэхэтых: искусствэхэмкіэ Адыгэ республикэ колледжэу Тхьабысым Умарэ ыціэ зыхьырэм истудентхэр зыхэт ансамблэм скрипкэр къегъэгущыіэ, классическэ мэкъамэр кіырагъэщы. Шъошэ зэфэшъхьафхэр къякіоу зыщыгъ тхылъеджапіэм иіофышіэхэми, мэкъамэу зыкъыозыщэкіырэми ліэшіэгъу блэкіыгъэхэр нэм къыкіагъэуцох, тхылъыр уигъусэ-ныбджэгъумэ узэрэмыгъощэ-

Культурнэ программэ иным къызэрэдилъытуу, мы аужырэ илъэс зытіум зэрэ Урысыеу мэфэкі-чэщхэр — музейхэм, тхылъеджапізхэм ащызэхащэх. Ахэм гухэлъэу яіэр — мы культурэ лэжьэпіэ гъэшіэгъонхэм ціыфхэр къящэліэжьыгъэнхэр, лъэпкъ гушъхьэлэжьыгъэр алъэгъоу, ашіэу, уасэ фашізу ыкіи тхылъыр — шіэныгъэ хъарзынэщэу, мы дунаишхор къыпфэзыупкіэпкізу зэрэщытыр нафэ афэшіыгъэныр ары.
Мэлылъфэгъум и 24-м, пчыхьапэм (7-м) къыщегъэжьагъзу, чэщкіасэ охъуфэ мэфэкі

къэгъэльэгъон инэу «Уахътэр, уапэ егъэхъу!»

щтыр нафэ, ахэт геройхэр нэм щызэпэкІэкІых.

зыфиюрэр щы агъ.

Адыгэ Республикэм культурэмкіэ иминистрэу **Къулэ Мухьамэд** гущыіэр фагъэшъуашэ. Игуапэу, мэфэкі шіуфэс фабэкіэ «Тхылъчэщ -2014-рэ» зыфиюрэ юфтхьабзэр къызэіуехы.

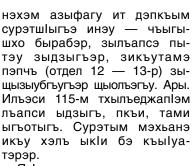
Музейхэр, тхылъеджапІэхэр цІыфы пэпчъ гушъхьэлэжьыгъэ езыгъэшІыхэу, дунаим хэлъхэсыр къэзыІуатэхэу, охътэлъэхъан зэфэшъхьафхэр озыгъашІэхэу, къыпфыраІотыкІэу зэрэщытхэр кІегъэтхъы. Я XXI-рэ ліэшіэгъукіэм культурэм зиушхунымкіэ, нахь зыкъызэlуихынымкlэ амалыкlэхэр шы в зэрэхъугъэр, компьютеризацием, шІыкІакІэхэм мыхэм яюфшіэн къагъэпсынкІагъэу, кІуачІэ къыхалъхьагъэу зэрэщытыр къыхигъэщыгъ. Адыгэ Республикэм и Правительстви, культурэмкІэ Министерствэми, цІыф лъэпкъым икультурэ дэлэжьэгъэным, кІэухъумэгъэным пае афэлъэ-

кіырэр зэрашіэрэр къыіуагъ. Лъэпкъ тхылъеджапіэм имэфэкі чэщ «**Гъогумаф!**» риіуагъ. Мэфэкіыр аублагъ.

Орэдым узыдырещажьэ, плъэгъурэм уегъэгупшысэ. Мары ятюнэрэ къатым екјурэ лъэоягъэтхэ къэгъэгъэ зэмышъогъубэу, куп-купэу зэхэт.

Тылъэкlуатэ: адыгэ тарихъым ыкlи адыгэ литературэм яунапчъэ фэтэузэнкlы. Адыгэ бзылъфыгъэ шъошэ бай дахэхэр — куплъыбзэр, шхъонтlабзэр, сэе

Ятіонэрэ къатым отдел зэфэшъхьафхэм япчъэхэр щызіухыгъэх, ашіуабэ шізу ціыфхэм къащыпэгъокіых. Фойем сурэтыші ныбжьыкіэхэм етіупщыгъэу зэпэіусхэу литературнэ произведениехэмкіэ сурэтхэр ашіых: зыхэм апчым іофщашіэ, адрэхэм — тхылъыпіэ тхьапэм. Еджэпіэ унэшхом Адыгеим иусакіохэм, литераторхэм ягущыіэ макъэ къыщэіу, тхылъеджэхэм гущыіэгъу афэхъугъэх.

Ау адыгэ пщынэ жъынч макъэу зыкъэзыпхъотагъэм уадыгэмэ уигъэгупсэфырэп: нотнэ-музыкальнэ отделыр арыба орэдым емызэщырэр!

Адыгэ университетым искусствэхэмкlэ иинститут иапэрэ курс истудентэу Мызэ Исльам «Хьакlулащыр» къырегьэпшlыкlутlукlы, пхъэкlычыр — жъынч, ащ фэlэпэlасэр Льэустэнджэл Алый, кlэлэ гупсэф ин, спортым зыфегъасэ. Пшъэшъэ ныбжьыкlэхэр,

шъхьэ къеуцох. Напіэр макізу аіэты, сэламыр шъабэ, нэпльэгъур фабэ. Къэпшіэжьынхэп мыхэр тхыльеджапізм иіофышіэхэми — гуащэм фэдэхэри, пшъэшъэпкъ зиіз дахэхэри, гушіубзыу шіыкіашіохэри ахэтых — Бэчыжъ Марин, Айтэчыкъо Рузан, Кучмэз Аминэт, Къат Сусанн, Гъукіэлі Асиет — адыгэ саем идэхагъэ къэзыгъэльагъохэрэр. Адыгэр тыди щыадыгэба!

фыжьыбзэр зыщыгъхэр уапа-

Унэр (отдел кlоцlыр) пэсэрэ хьакІэщ теплъэр иІэу зэІухыгь: піуаблэхэр дэпкъхэм ягъэкіугъэх, гухьарэ закІэх, адыгэ Іанэр мыхьамелэ ушъагъ, остыгьэ лъэкурэ цІыкІури енэшъуао тет. МыдыкІэ пчэгупІэм чэщдэс зиІэ пшъэшъэ-артист купэу (зыцІэ къетІуагъэхэр) щызэхэсых. Пасэм зэlукlэпlэчІыпІэу, гугъэ ІотэжьыпІэу ныбжыкІэхэм яІагьэр чэщдэсыр арыба. Щызэхэсых мы гъэтхэ чэщыми адыгэ бзылъфыгъэ дахэхэр, джэнч тІэкІуи, агу ихъыкІырэ-ишІыкІырэ пстэур къафигъэпсынкІэнэу, янасып дэгузажъохэу, зэфытырадзэ. Мы ижъырэ джэгукІэ хабзэм сэмэркъэу дахэр кІэльыгъ, мыскъарэр къебэкІэу, зыфэе псэлъыхъохэр зыфэдэнхэ фаер къыщаІуагъ, хьакІэбэ-цІыфыбэри агъэдэІуагъ, агъэщхыгъ.

Адыгэ пщынэм зэфэкіо псынкіэр къызыхырегъадзэм, культурэ пащэу, зэлъашіэрэ артист инэу, къашъом ибгъашхъоу Къулэ Мухьамэд пчэгум къилъэрэзагъ, хъярым ибысым шъхьаlэу Къыкъ Бэли ціыфхэр зэригъэжагъэхэп, дахэу къэшъуагъэх лъэпкъ шъхьалъытэжьыр анэгоу.

Уахътэр мачъэ, чэщыр хэкІуатэ, ау хэти сыхьатым еплъырэп, ылъэгъурэр еупшысыжьы: экономическэ отделым ныбжьыкІэр чІэзэрэгьафэрэп, ахэр пэю-шляпэ кіэракіэхэр зикІасэхэр ары. Тучанышхом фэд, къэгъэлъэгьоным бэ шъуашэу хэлъыр; ахэр шъхьадж ишІыкІэ тегъэпсыхьагъэх лъхъанчэх, къолэных, нэбжъэшхо зијэх е нахь Іэпс-лъэпсых. Ягуапэу ныбжыык Іэхэм зыщалъэх: зым — Анна Каренинам зыфегъадэ, адрэм ежь хэти нахь зышІобэлахьыжь. Сурэтхэр зытырарагъэхых.

Тлъэгъурэр зэкlэ пшыс, чэщпшыс. Тхылъеджапlэм ианахь тхылъеджэ дэгъухэм, чанхэм ясурэтхэр зытет стендыри зэпаплъыхьэ бэмэ, закъыхагъуатэ, гукъэкlыжьхэмкlэ зэдэгуащэх.

Іанэкізу хьакізхэр чізмыкіыжьынхэу — узыфэе тхыль дэгьухэр ор-орзу къызщыхэпхыщт мэкіаишхори щыт — къыотэ, ащи ыгъэгушіуагъэх.

Пхъэдз идзи, хырыхыхьи, сурэтшіыгъи — пстэумэ уасэ афашіызэ, чанхэр, іэпэіасэхэр къыхагъэщыгъэх, шіухьафтын ціыкіухэри аратыгъэх.

«Тхылъчэщ-2014-р» чэщныкьо охьуфэ агьэмэфэкіыгь. Агу хэхъуагъэу, загъэпсэфыгъэу ціыфхэр мэкіэ-макізу, къалэм иурам зэнкіэ кіыхьэу Краснооктябрьскэм тетхэу, шъхьадж икъуапэ екіужыщтыгъэх, гупшысэ къабзэхэр, огум ис жъуагъохэу, къятэкъокіыгъагъэх

МАМЫРЫКЪО Нуриет. Сурэтхэр мэфэк**І**ым щытырахыгъэх.

сае з сае з

ЛІзужхэр зэфэзыщэрэ мэфэкі

Адыгэ быракъым и Мафэ хэбзэ шапхъэ хэлъэу апэ-

изыкіыныгъэ зыгъэпытэгъэ быракъэу жъогъо 12-р

икъэралыгъо гъэпсыкіэ лъапсэ фэхъугъ. Адыгэхэр

рэу тиреспубликэ щагъэмэфэкІыгъ. Тилъэпкъ

къакІугъэм ишІэжь тамыгъ, Адыгэ Республикэм

къызыхэлыдык Іырэр адыгэмэ тарихъ гъогоу

... Мыекъуапэ изыгъэпсэфыпІэ парк дэхьапІэм къыщызэрэугьоихи, мэфэкІ зэхахьэм хэлажьэхэрэр къалэм иурам шъхьаlэу Краснооктябрьскэм къырыкІохэу фежьагъэх. Урысыемрэ Адыгеимрэ якъэралыгъо быракъхэр лъагэу зыІэтыгъэхэ нарт шъаохэр зэкІэми апэ итых. Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан, Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат, Правительствэм икъулыкъушІэхэр, Мыекъуапэ иадминистрацие ипащэу Александр Наролиныр, республикэм иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» итхьаматэу Бэгъушъэ Адам, нэмыкІхэри апэрэ сатырэхэм ахэтэлъагьох. Адыгэкъалэ, Кощхьаблэ, Шэуджэн районхэм, ІэкІыб хэгъэгухэм къарыкІыжьыгъэхэ тильэпкъэгъухэр, нэмыкІхэри нэплъэгъум итых.

КІэлэеджакІохэр, студентхэр, ныбжьыкІэхэр бэ хъухэу урам шъхьаІэм къырэкІох, лъэпкъ быракъхэр агъэбыбатэх, нэгушІох. Адыгэ шъуашэр зыщыгъхэм ащыщхэу Ламыкъо Эдуард, Абыдэ Хьисэ, Ліыунэе Вячеслав, нэмыкіхэу районхэм къарыкІыгъэхэм ныбжьыкІэхэр аготых. Адыгэ пшъашъэхэу лъэпкъ шъуашэм къыдэшІэтыхэрэм нэр пІэпахы. Янэплъэгъу дахэкІэ гум шІоу илъыр къаlуатэу тэлъытэ.

Мыекъуапэ ипчэгоу В. Лениным ыцІэ зыхьырэм мэфэкІ зэхахьэр щылъагъэкІотагъ. Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан адыгэ быракъым имэфэкІ къызэрэкІуагьэм лъэшэу зэрэрыгушхорэр, зэхахьэм хэлажьэрэмэ зэрафэразэр къыІуагъ. МэфэкІ къэс тызэхахьэмэ тыгукІэ нахь фабэ тыхъоу ащ хигъэунэфыкlыгь. Адыгэ Республикэм и Парламент ащ фэдэ мэфэкі шіагьо тиІэнымкІэ унашъо зэриштагьэм -педп деверением на предписти на предписти на предписти на пределением на предписти къэу республикэм исхэр зэгуры-Іохэу неущырэ мафэм телъытагьэу гоу адыгэмэ къакІугъэр зыщы- иорэдыІохэу Даутэ Сусанэ, Мам-

тымыгьэгьупшэу непэрэ щы ак Іэр нахьышІу хъуным зэрэпылъхэр къыІуагъ. МэфэкІым пае къафэгушІуагъ, шІоу щыІэр къадэхъунэу афэлъэІуагъ.

Тиреспубликэ иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» итхьаматэу Бэгьушъэ Адамэ лъэпкъ быракъым и Мафэ, хэбзэ унашъоу аштагъэм къыпкъырыкІэу, зэрагъэмэфэкІырэм мэхьэнэ ин ритыгь, республикэм ис лъэпкъмэ къафэгушІуагъ. Зэхахьэр зезыщэрэ журналистэу Беданэкъо Замирэ композиторэу Андзэрэкъо Чеслав адыгэ быракъым фэгьэхьыгьэ орэдэу ыусыгьэмкІэ мэфэкі концертыр къызэlуихыгъ. Адыгеим шыпсэүрэ урымхэм яобществэ ипащэу Аристотель Спировыр мэфэкІым хэлажьэрэмэ къафэгушІуагъ.

КІэлэцІыкІу ансамблэу «Щызэрэзэдэпсэухэрэр, тарихъ гъо- гъыжъыер», купэу «Ошъутенэм»

ансамблэхэу «Казачатэр», «Мыекъуапэ инэфылъэхэр», Адыгеим ис урымхэм, ермэлхэм, къэндзалхэм, нэмыкІхэм ятворческэ купхэр мэфэкІ зэхахьэм хэлэжьагьэх. Адыгеимрэ Къэбэртэе-Бэлъкъарымрэ язаслуженнэ артистэу Быщтэкъо Азэмат къы-Іогьэ орэдхэмкіэ мэфэкі зэхахьэр къыгъэбаигъ.

ХьатыякІоу ЛІыунэе Вячеслав зэрищэгъэ «Адыгэ джэгүм» зыныбжь хэкІотагьэхэри, кІэлэціыкіухэри хэлэжьагъэх. Пэрэныкъо Чэтибэ, СтІашъу Юрэ, Нэгъуцу Аслъан, Даутэ Сусанэ, Цышэ Зарэ, Адыгэ къэралыгьо университетым щеджэрэ пшъашъэхэм, спортымкІэ мастерэу Делэкъэрэ Рустам, фэшъхьафхэм къызэрэтаlуагъэу, мэфэкіым ліэужхэр, лъэпкъхэр зэфищагьэх. АР-м искусствэхэмкІэ иколледж иеджакІохэм пщынэр агъэжъынчыгъ, джэгум къыщышъуагъэхэр афэразэх.

Адыгэ быракъым и Мафэ тигъэшІыгъэ гупшысэхэр, цІыфхэм яеплъыкІэхэр культурэм и Илъэс фэгъэхьыгъэ тхыгъэхэм ащыдгъэфедэщтых.

ФУТБОЛ. ЯТІОНЭРЭ КУПЫР

Мыгъэ шІуахьыгъэп

«Торпедо» Ермэлхьабл — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — 0:0.

КІзуххэр

«Зэкъошныгъэм» очко 27-рэ ригъэкъугъ, я 13-рэ чІыпІэм щыІ. Тикомандэ мы илъэсым зыкІи шІуахьыгъэп. ЖъоныгъуакІэм и 2-м «Алания-Д»-р тикъалэ къэкlощт, ешlэгъур пчыхьэм сыхьатыр 5-м аублэщт.

«Спартак» Москва — «Кубань» Краснодар — 0:2. И. Поповым гьогогьуитю къэлапчъэм Іэгуаор дидзагъ.

Мэлылъфэгъум и 26-м Ермэлхьаблэ щызэдешlагъэх.

«Алания-Д» — «Олимпия» — 1:3, «Витязь» — «Волгарь» — 0:1, «Астрахань» — «Черноморец»» — 2:0, «Газ-пром» — «Краснодар-2» — 1:0, СКВО — «Терек-2» — 0:0, ▮ МИТОС — «Дагдизель» — 1:1, «Энергия» — «Биолог» 1:1, «Мэщыкъу» — «Таганрог» — 1:0.

Премьер-лигэр

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гъэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ -и столого шІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> Пчъагъэр 4000 Индексхэр 52161 52162

Зак. 1193

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

МэщлІэкъо Саид

Редактор шъхьаІэм игуадзэр – пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

Хъурмэ Хъусен